

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Sport gaat nergens over

Borg, M.B. ter

Citation

Borg, M. B. ter. (1996). Sport gaat nergens over. *Hervormd Nederland, Voorlopig*, 4-5. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/10338>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/10338>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

niet bij de schepping blijven staan. Of beter: het moet altijd dynamisch, in meerdere woorden, over schepping spreken. Bijvoorbeeld met behulp van die klassieke trits schepping, val, verlossing. Want niet alleen de kracht en competitiviteit, ook de zwakheid en kwetsbaarheid van het lichaam, niet alleen zijn vitaliteit, ook zijn blinde passie en machtswielust, zijn ziekte, verval en dood melden zich aan het woord. Zij moeten een duidelijke plaats in het religieuze verhaal krijgen om daar niet later onderhuids te gaan spoken. Het lichaam is niet enkel lust, maar even vaak een last. Het moet niet alleen worden gevierd, maar ook worden verlost. En, in het uiterste, moeten we soms van het lichaam zelf worden verlost omdat het oud is en vervallen, of ziek en ontluiserd. In het verhaal van de levenspraktijk van Jezus krijgt deze elementaire bestaanservaring met het kwetsbare lichaam een plaats. Even wezenlijk voor Jezus' betekenis als z'n vertellingen zijn ook z'n genezingen en maaltijden. Zijn heling van geschonden lichamen, zijn open tafelgemeenschap met de uitgestotenen, dat zijn de sociale praktijken waar hij zijn bestaan aan gaf. Heel lichamenlijk allemaal, maar dan wel anders dan in de atletiek. Dat komt omdat bij Jezus niet de lichamenlijkheid als zodanig wordt gevierd. Bij hem gaat het om de

glorie van het verlost lichaam. Niet de kracht maar de fragiliteit ervan zet in het evangelie de toon. En het geweld waarmee het breekbare lichaam, dat van Jezus zelf, tenslotte wordt geknakt.

Jezus wordt later als de vleesgeworden God zelf, de geïncarneerde Christus, aanbeden. Hij is, zegt de christelijke traditie, als de Opgestane Heer zelf het verlost lichaam van de schepping. In de eucharistie worden mensen deelgenoot aan dat lichaam, het Lichaam van God. 'Dit is mijn lichaam, neemt, eet en gedenkt ...' Een metafoor natuurlijk, maar wat voor één. Het christendom is daarmee welhaast de meest lichamenlijke religie geworden die er bestaat. Een religie echter, waarin de val en de verlossing van het lichaam meestal meer centraal staan dan het blote, vitale feit van zijn schepping. Dat is niet zo vreemd. Vanuit het gezichtspunt van de sport alleen is het misschien wel wat eenzijdig. De sport wil in het centrum van de schepping staan en niet aan de rand, en daarin heeft zij, als sport, gelijk. Maar dat is nu eenmaal niet het enige perspectief van waaruit het leven moet worden beschouwd.

□

Dr. F. de Lange is hoogleraar theologie aan de Rijksuniversiteit van Groningen en aan de Theologische Universiteit van Kampen.

Sport gaat nergens over

BAS

Meerten ter Borg

Sport wordt nooit een religie. Maar het is wellicht wel een sterk religieus gekleurd cement. Er is niet veel anders dat de wereld een beetje bij elkaar weet te houden, meent Meerten ter Borg. Hij probeert fervente tegenstanders en sceptici van de Olympische Spelen te verzoenen met hun lot van de komende tijd.

Er zijn mensen die zich ergeren aan een verschijnsel als de Olympische Spelen, aan de overkill aan media exposure die een dergelijk sportspektakel krijgt en aan de verregaande commercialisering ervan. Die mensen hebben het zwaar. Ze kunnen deze weken geen pakje sigaretten, flesje bier, candy bar, kleuren-filmpje of hamburger aanschaffen of ze worden met koeien van letters geconfronteerd met het object van hun walging. Iedere giro-afschrijving attendeert hen erop dat hun bank tevens mede-sponsor is van de kleiduivendelegatie naar het grote sportevenement. Als ze benzine tanken lopen ze het gevaar per ongeluk twee kaartjes te winnen voor het polsstok-hoogspringen.

Bij de Olympische Spelen gaat het om topsport. Topsport betekent: veel kabaal om niets. Het gaat om rivaliteit tus-

sen vertegenwoordigers van landen en de inzet is: niets. Of op zijn hoogst een relatief klein geldbedrag. De Volkskrant schreef dat tennissers niet eens hun veters strikken voor het bedrag dat het NOC in het vooruitzicht stelt voor een gouden medaille.

Bij de topsport kunnen mensen hun identiteit heel intensief beleven, positief: wat zijn wij superieur, en negatief: wat zijn zij (vergeleken bij ons) waardeloos. Mensen kunnen al hun agressie leggen in het ondersteunen van de eigen ploeg. Wanneer de strijd gestreden is, en de eigen ploeg heeft gewonnen, dan kan men zich vervolgens nog eens helemaal te buiten gaan aan het vieren van die overwinning. Bijvoorbeeld door ladderzat, claxonnerend door de stad scheuren. Bij verlies is er de totale overgave aan de eigen rouw. In beide gevallen kan men zijn grootheid tonen in zijn mildheid jegens de tegenstander. Men kan hem feliciteren, als men verloren heeft. En, heeft hij verloren, dan kan men hem prijzen als een goede verliezer, als een waardig tegenstander. Heeft de strijd om welke reden dan ook aanleiding gegeven tot onbehagen, dan kan men dat afwentelen op de twee eeuwige zondebokken: de scheidsrechter en de coach.

Niet pompeus genoeg

Bij de aanhangers wordt hierbij het zelfgevoel vergroot; ook ontstaat onderlinge solidariteit. Omdat men zich heeft

ingeleefd in de strijd en uitgeleefd in het aanmoedigen, het schreeuwen, het zingen, raakt men wellicht ook agressie kwijt. Daarbij komt, dat men een zekere waardering en ontzag leert op te brengen voor de prestaties van de rivaal. Vroeger waren oorlogen en vetes hier goed voor, of religieuze offerfeesten. Het mooie van de sport is, dat het hier om dezelfde functies, gaat, maar nu zonder dat het al te veel kost. Winst en verlies zijn vooral symbolisch. Maar de opbrengst is vaak enorm. Het kan in veel gevallen leiden tot een grotere integratie van nationale samenlevingen. Het kan leiden tot een vergroting van de waardering voor andere, vreemde volkeren.

Dat het om een symbolische strijd gaat, wordt benadrukt door middel van een groot aantal rituelen. Het begint al met het ontsteken van het Olympische vuur, maanden van tevoren, dat dan vervolgens langs allerlei ingewikkelde wegen door Oud-kampioenen naar de plaats wordt gebracht, waar het spektakel zal plaats vinden. De Spelen zelf worden geopend en besloten met een ritueel, de openingsceremonie, die niet pompeus genoeg kan zijn. Met deze rituelen wordt duidelijk gemaakt dat de Spelen zich afspelen in een aparte, symbolische werkelijkheid, die los staat van de echte werkelijkheid. Zo kan de kans worden verkleind dat de strijd buiten de spelen om, en met andere middelen, wordt voortgezet.

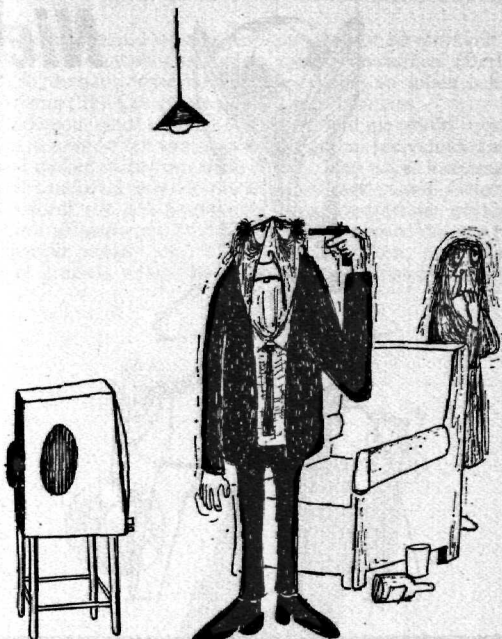
Hysterisch geschreeuw

Dat het daarbij niet om iets onbelangrijks gaat wordt ook duidelijk: door de vele voorselectie-wedstrijden, waarmee men soms al jaren van te voren een begin maakt en natuurlijk door de commercie, die er mee verbonden is, en door al het kabaal dat er over gemaakt wordt. De commercie en de tamtam zijn door De Coubertin niet-voorzien aangroeiensels. Maar ze zijn eraan gegroeid, omdat mensen de Spelen zo belangrijk vinden en ze er dus zoveel mogelijk aandacht aan willen geven. En mensen vinden de spelen zo belangrijk omdat het ze zoveel geeft voor zo weinig.

Het geeft ze een gespreksonderwerp (leuk om eens over iets anders dan het weer te praten), het geeft ze afleiding, het geeft ze enige kennis van vreemde volkeren, het geeft ze de mogelijkheid hun agressie uit te leven, het geeft ze een wij-gevoel en het geeft ze enige identiteit. Sport in het algemeen heeft nog iets gemeen met religie en dat is de complexiteitsreductie. De wereld is zo ongelooflijk ingewikkeld dat je er maar beter niet over na kunt denken. Maar de gekte van de Olympische Spelen (of het voetbalkampioenschap) maken dat al die ingewikkelde zaken er niet meer toe doen. Het enige wat er nog toe doet zijn de enkelbanden van A, de tennisarm van B, en het griepje van C. Sommige mensen gaan er zo in op, voor hen is het zo belangrijk, het verzoent hen zozeer met het bestaan, dat je bij hen wel van religie kunt spreken. Het is ook een alternatief voor religie. Vooral orthodoxe kerkleden hebben dat in de gaten en spreken graag misprijzend van sport-verdwazing.

Koningschap

Ikzelf moet bekennen dat ik een tamelijk snobistische houding ten aanzien van sport en van de Olympische Spelen bezit. Ik ben het altijd wel met Henk Hofland eens geweest, die meent dat sport niet veel meer oplevert dan hysterisch geschreeuw van reporters: "ja... ja... ja... ja... ja... nee." Sport gaat nergens over. Die snobistische houding hebben veel mensen ook ten aanzien van het koningschap. Sport en koningschap lijken wel wat op elkaar. Ook dat is helemaal niets. Maar in dat niets zijn mensen gericht op elkaar. Het maakt de zuivere sociale relatie mogelijk. Het enige wat, vanwege dat Niets van belang is, is het samen zijn, het zijn in saamhorigheid, het zijn in rivaliteit die overgaat in vriendschappelijkheid. Maar het

Illustratie Corak

.....en daarmee, dames en heren, is de kans op de wereldcup definitief verkeken.....

verschil tussen het koningschap en een sportmanifestatie is dat het koningschap exclusief is. Het is voor één volk. Sport is voor alle volkeren. Als de rivaliteit voorbij is, als iedereen zich heeft verzoend met zijn nederlagen, dan is er altijd nog de sport die allen bindt. Dat wordt in de slotmanifestatie tot uitdrukking gebracht. Het lijkt erop dat de droom van De Coubertin bewaarheid is, en dat de Olympische Spelen een kostbaar en onontbeerlijk goed is in de moderne wereld. Sport wordt nooit een religie. Maar het is wellicht wel een sterk religieus gekleurd cement. Ik denk dat er niets is, dat meer kans heeft de wereld een beetje bij elkaar te houden.

Dr. M.B. ter Borg, universiteit hoofddocent godsdienstsociologie aan de Rijksuniversiteit Leiden. Van zijn hand verscheen onlangs het boek *Het geloof der goddelozen*.

BEVINDINGEN

Mijn zus is al twintig jaar boeddhist. Ik ben er al heel lang in geïnteresseerd en ik zie het als iets waarvan wij monotheïsten heel veel kunnen leren.

Het is niet waar dat het christendom uniek is. Het is moeilijk om in de twintigste eeuw nog te beweren dat het christendom uniek is nu we meer over andere godsdiensten weten dan ooit mogelijk is geweest.

Nu we leven in een wereldmaatschappij en we iets leren over de immense spirituele rijkdommen van elke traditie, zou ik zeggen dat het bijna blasfemisch is om te zeggen dat slechts één enkel geloof het handvat tot waarheid heeft.

We weten te veel over andere geloven om zulke arrogante beweringen te doen.

Karen Armstrong

BEVINDINGEN